

1 Water-Land-Schap

Hoe kunnen landbouw, het watersysteem en versterking van het landschap hand in hand gaan? Op welke manier ga je aan de slag in een concreet gebied en vanuit lokale coalities? We leren uit inspirerende voorbeelden. **Sessievoorzitter: Griet Celen (VLM)**

 Het programma Water-Land-Schap werd opgezet om lokale coalities te stimuleren en te steunen. Welke lokale voorbeelden werken inspirerend en hoe zijn de processen gelopen? **Liesbeth Gellinck (VLM)**

 Bodemverharding in landbouwgebied is minstens even problematisch als betonverharding in stedelijk gebied. Het verstoort de sponswerking van de bodem, met alle gevolgen van dien. De gebiedscoalitie {beek.boer.bodem} in de vallei van de Aa probeert hier antwoorden op te zoeken. Landbouwers en natuurbeheerders denken er samen na over maatregelen om de gevolgen van de klimaatwijziging te beperken. Het gaat om methodes die helpen bij het verbeteren van de bodem- en de waterkwaliteit, en om de beschikbaarheid van water in het gebied beter te regelen. Het gezamenlijk doel is het evenwicht tussen landbouw, water en natuur herstellen. **Koen Eyskens (Provincie Antwerpen)**

 Hoeve De Waterkant in Donk (Herk-de-Stad) is een rundveebedrijf met hoevetoerisme en thuisverkoop in een oude Haspengouwse vierkantshoeve. De boerderij is gelegen op gronden met de kadastranaam 'de waterkant', in de achtertuin van natuurgebied 'Het Schulensbroek'. Die benaming maakt duidelijk dat water er een uitdaging is. In kader van het Pilootproject Productief Landschap werd gezocht naar scenario's die het watersysteem en het landschap ten goede komen en tegelijk het gezin van inkomenszekerheid voorzien. Wat zijn de kansen, maar ook de moeilijkheden bij het maken van die oefening? **Kirsten Bomans (AnteaGroup)**

 Ilse Geyskens (Boerenbond) reflecteert op deze cases. Daarna is er tijd voor gesprek met het publiek.

2 Gezonde bodem dubbele winst

Een gezonde, levende bodem zorgt voor de rijkdom van ons ecosysteem, voorziet ons van voedsel, houdt ons gezond en wapent ons tegen extreme weersomstandigheden. De bodem als levende biotoop komt maatschappelijk echter veel te weinig in beeld. **Sessievoorzitter: An Rekkers**

 Het programma Grond+Zaken wil het belang van een gezonde bodem in de kijker zetten en goede bodemzorg stimuleren. Dat begint bij een diversiteit aan 'bodemzorgers': van leerkrachten, landbouwers, lokale besturen, wetenschappelijke experts, tuinspecialisten, ondernemers, grondoverzetters tot en met Vlaamse, Nederlandse en Europese beleidsmakers. Maar ook ontwerpers en ruimtelijk planners worden aangemoedigd om mee te stappen in het verhaal. **Petra Deproost** (Departement Omgeving) licht toe hoe dat gebeurt.

 Hoe kunnen we bodemkwaliteit en bodemheropbouw meer sturend maken in onze ruimtelijke ontwikkeling? Kunnen we naar een Soil Oriented Development? **Lene De Vrieze** (Architecture Workroom Brussels - AWB) neemt je mee in een reeks verhalen over bodemzorgers, bijeengebracht door AWB in opdracht van de OVAM.

 Carbon farming, of koolstofbewuste landbouw, stimuleert het binden van koolstof in landbouwbodems, waardoor de bodemkwaliteit verhoogd wordt. Door de koolstofbinding is deze vorm van landbouw ook een manier om klimaatopwarming tegen te gaan. Lokale besturen kunnen een bijzondere rol spelen om Carbon Farming te lanceren. **Evelien Lambrecht** (Inagro) en **Claudio Saelens** (gemeente Beernem) geven alvast een inspirerend voorbeeld met een pilootproject waar 10 landbouwers bij betrokken zijn.

 Dorien Van Cauteren (Port Of Antwerp) stelt het landbouwinnovatiefonds voor, dat agro-ecologische projecten op de linkerscheldeoever ondersteunt. De eerste oproep leverde negen diverse projecten op, van het verhogen van de waterhoudende capaciteit van de bodem, natuurlijke plaagbestrijding door bloemenstroken tot het werken aan een optimalisatie van kiekendiefvriendelijke teelten. Hierbij worden gewassen verbouwd die minder bemesting, bestrijdingsmiddelen of minder intensieve grondbewerking nodig hebben dan gangbare teelten.

3 Voedsel-landschap

In Vlaanderen lopen natuur, wonen, werken en landbouw dooreen. Een mogelijk strategie voor deze versnipperde toestand is 'ontsnippering' door bvb ongebruikte infrastructuur te slopen. Maar je kan net zo goed een doordachte visie op deze verweving ontwikkelen. Zo wordt de nabijheid van functies een voordeel. Als we nadenken over voedsellandschappen, maken we deze oefening ook: hoe kunnen landbouw, natuur, wonen en werken op een wenselijke en zinvolle manier verweven worden? **Sessievoorzitter: Dirk Van Gijseghem (VLM)**

 Jeroen De Waegemaeker (ILVO) schetst het concept voedsellandschap en toont hoe het werkt in Keulen en Regio Emilia. Wat kunnen we hieruit leren in de context van Vlaanderen?

 Noël van Dooren (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO) verkent hoe ruimtelijk ontwerpers mee kunnen nadenken over toekomstperspectieven voor het platteland. Hij ziet hierin een rol voor lokale en provinciale besturen. Uit zijn betoog komen andere ondernemingsvormen en gronden in beeld, maar ook logistieke systemen die de relatie tussen stadskern en regio versterken. **Noël van Dooren startte zijn loopbaan bij H+N+S landschapsarchitecten. Als hoofd Landschapsarchitectuur aan de Academie van Bouwkunst Amsterdam ontving hij vele Vlaamse studenten en legde de basis voor langdurige samenwerking met HoGent. Hij was ook lector 'Duurzame Voedsellandschappen in Stedelijke Regio's'. Dat werk zet hij nu verder in het NWO-onderzoeksproject 'Transitie naar een Duurzaam Voedselsysteem'. Als strategisch adviseur van de provincie Zuid-Holland staan vraagstukken rond landbouw, voedsel en landschap bovenaan op zijn agenda.**

 'Do not ask what the farmer can do for the city. Ask what the city can do for the farmer'. Dat is voor **Bram Vandemoortel** (AWB) dé les uit het project 'Urbanising In Place' (i.s.m. UGent), waarin diverse samenwerkingen & allianties ontstaan in de interactie tussen stad en platteland.

 Kathy Belpaeme is 'Lab Leader' van FoodSHIFT 2030 (Stad Oostende). Zij deelt haar praktijkervaring vanuit 'De Tuinen van Stene'. Dit unieke pioniersproject in Vlaanderen leert ons de mogelijkheden en beperkingen van een landbouwpark kennen, vanuit het perspectief van landbouw. Een ideale leercase voor planners, ontwerpers en lokale besturen die met het concept aan de slag willen gaan!

4 Gebiedsgericht werken in een gedifferentieerde landbouw(beleids)ruimte

De landbouwruimte in Vlaanderen is heel divers. Zowel verschillen in fysisch milieu, landbouwpraktijken, maar ook regelgeving, leiden tot een grote verscheidenheid aan landbouwgebieden. Deze sessie vertrekt van het feitelijk gedifferentieerd landbouwgebied. Op basis van concrete, gebiedsgerichte initiatieven, verkennen we het hoe-wat-waarom van gebiedsgericht werken in een gedifferentieerde landbouw(beleids)ruimte.

Sessievoorzitters: Anna Verhoeve (ILVO) en David De Pue (ILVO)

 Atelier Romain voert een visievormingstraject uit over het hergebruik van hoeves in de Vlaamse Ardennen in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen. **Janne Vaes** (Atelier Romain) toont de mogelijkheden en de voorwaarden van gebiedsgericht werken.

 Niels Menten (BUUR part of Sweco) en **Griet Maes** (Provincie Limburg) stellen het hoofdstuk landbouw binnen het 'Referentiekader Ruimtelijke Regionale Eigenheid' voor. Vertrekkend van de analyse van landschapseenheden en economisch-functionele systemen, vormt de studie een basis voor een visie op landbouw in de deelregio's. Op die manier komt duidelijk naar voor welke deelgebieden het meest geschikt zijn voor diverse soorten landbouw zoals fruitteelt, intensieve veeteelt en akkerbouw.

 Filip Debrabandere (VLM) past de theorie van gebiedsgericht werken toe op de praktijk van de Liereman. Welke aandachtspunten zijn er in het proces van gebiedsgericht werken? Hoe bouw je vertrouwen op? Wat is het belang van een analyse van omgeving en watersysteem als basis voor keuzes? Als er gekozen wordt voor natuurontwikkeling, wat zijn dan de uitgangspunten van een flankerend beleid voor landbouw?

 Van vaststelling, naar visie, naar beleid. **Christel Claes & Tine Van Passel** (Provincie Antwerpen) geven reflecties vanuit het Provinciaal Beleidsplan Ruimte Antwerpen.

5 Van lokaal voedselbeleid naar lokaal landbouwbeleid

De afgelopen jaren ontwikkelden veel steden en gemeenten een vorm van lokaal voedselbeleid. Hoewel de meeste plannen het belang van voedselproductie én -consumptie aanstippen, beperkt het beleid zich vaak tot het laatste. De aarzeling om een visie op voedselproductie en landbouwruimte te ontwikkelen, lijkt groot. Nochtans biedt openruimtebeleid dat doorwerkt tot het niveau van landbouwbedrijven kansen voor duurzame voedselproductie, landschap, klimaat, biodiversiteit en waterberging. Bovendien biedt het boeren toekomst-perspectief, bedrijfszekerheid en een herwonnen plaats in de samenleving. Een handvol lokale besturen pioniert vandaag in de ontwikkeling van een 'lokaal voedselbeleid 2.0', dat ook lokaal landbouwbeleid durft en wil zijn. Welke noden en ambities motiveren hen om een stap verder te gaan? Deze sessie vertrekt vanuit de vragen 'Waarom een lokaal landbouwbeleid voeren?' en 'Hoe begin je hier aan?' **Sessievoorzitters: Hans Vandermaelen (UGent/ILVO) en Anton Christiaens (Voorland)**

 Anton Christiaens (Voorland) schetst de evolutie van open ruimte en landbouw bij een onveranderd openruimtebeleid. Van daaruit benoemt hij een aantal strategische punten om stapsgewijs een lokaal landbouwbeleid op te zetten.

 Hans Vandermaelen (UGent/IVLO) focust op de rol die publiek grondbezit en grondbeleid kunnen spelen in het lokale landbouwbeleid. Hij presenteert zijn onderzoek naar het grondbezit van publieke instellingen in Oost-Vlaanderen en de evolutie ervan de afgelopen 10 jaar.

 In het Pajotse Granennetwerk slaan boeren en brouwers de handen in elkaar om Belgisch bier opnieuw met lokale, biologische brouwtarwe en -gerst te produceren. **Lucas Van den Abeele** (3 fonteinen) vertelt hoe deze samenwerking vorm krijgt, hoe het de boerengemeenschap versterkt en landbouwbedrijfsmodellen toekomstbestendig maakt.

 Sally Lierman (Atelier Romain) werkte mee aan een landbouwstudie voor Gent en is momenteel bezig met de opmaak van een landbouwbeleidsplan voor Aalst. Zij deelt een aantal inzichten, hindernissen en succesfactoren bij de opmaak van deze plannen.

6 Proactief vergunningenbeleid

Hoe kan je via vergunningen het juiste landbouwbedrijf op de juiste plek krijgen, met een win-win voor landbouwer én omgeving? Hoe kan je je flexibel opstellen zodat landbouwers kunnen verbreden (bv combinatie landbouw-hoevetoerisme) zonder de deur open te zetten voor ongewenste ontwikkelingen? Hoe voorkom je dat landbouw uit het landbouwgebied wordt geconcurrereerd? **Sessievoorzitter: Hans Tindemans (VRP)**

 Marlies Caeyers (Provincie Antwerpen) en **Arnout De Waele** (Atelier Romain) geven duiding bij het landbouwkompas. Dat is een 'context-sensitieve' analysetool die tegelijk een objectiverende basis vormt voor de vergunningverlening. Welke parameters worden gebruikt voor die tool? Kunnen gemeenten hieruit zelf een methode en analysekader ontwikkelen om toe te passen?

 'Boer Ruimt Veld'* onderzoekt de onthardingsmogelijkheden van vrijkomende landbouwbedrijven en de herbestemming ervan naar landbouwgrond. Het project speelt in op de noodzaak aan een doordacht, gedragen onthardingsbeleid dat de open agrarische ruimte behoudt en versterkt. **Marjolijn Claeys** (Voorland) licht toe hoe de leerlessen uit 'Boer Ruimt Veld' kunnen doorwerken in het vergunningenbeleid.

* Boer Ruimt Veld is een project van het consortium ILVO/Boerenbond/Voorland/KU Leuven.

 Advocade **Lotte Arkens** (Landgoedadvocaten) kent de perspectieven van landbouwer en overheid in de vergunningverlening als geen ander. Samen met **Katrien van Herck** (Boerenbond) reflecteert ze over wat belangrijk is in een vergunningenbeleid dat rekening houdt met maatschappelijke, menselijke en ondernemingsperspectieven - en dit binnen de juridische kaders.

Aansluitend gaan we in interactie met het publiek.